

Srác a kakasülön; Férfikor hajnalán; Köszönöm, Prospero! – mintegy nyolcszáz oldalnyi, az utóbbi hat évben írott visszaemlékezés. A Nemzet Művésze, a Kossuth-díjas Huszti Péter több mint fél évszázados színészi pályájának legemlékezetesebb történeteivel ajándékozta meg az olvasókat.

Borzák Tibor | 2021. 01. 04.

Számvetés, egyben elmélkedés – a színházról

– Pályája során mindig írt, méghozzá egy bizonyos „zöld füzetbe”. Miért tartotta fontosnak papírra vetni az élményeit?

– Egy biztos: nem azért, hogy könyvek szülessenek belőlük. Éjszakánként az előadások után nehezen tudtam visszatérni abból a felfokozott lelkiállapotból, ahová a fajsúlyos szerepeim vittek el, így már egészen fiatal színészként rászoktam a jegyzetelésre. Annál inkább fontosnak tartottam ezt, mert a színpalak mögött jómagam is szemtanúja lehettem a legnagyobb pályatársaim – köztük Tolnay Klári, Kiss Manyi, Bessenyei Ferenc, Mensáros László, Pécsi Sándor – elkapott pillanatainak, gesztusainak, arcvonásainak, mondatainak, amelyeket ebben a formában sem fotó, sem film nem őrizhetett meg.

Ahogy vártam a jótékony álomra, róttam a sorokat a füzetembe. Egyszer aztán meséltem erről Illés Endrének, a Szépirodalmi Könyvkiadó igazgatójának – akinek drámáiban is játszottam –, és miután érdekesnek tartotta a szövegeimet, szigorú szerkesztésével megszületett a Királyok az alagútban című első kötetem, ami nagy

siker lett. Több mint ötvenéves pályámon szinte kötelességemnek éreztem az írást, hogy velem maradhassanak kedves játszótársaim barátságai, kézfogásai, gondolatai, illetve a szerepbarátaim érzése, indulatai, örömei, bánatai.

– *Nevezhetjük a 2015 és 2020 közötti trilógiáját összességnek?*

– Hetvenhat éves vagyok. Ebben az életkorban a számvetés ideje óhatatlanul elérkezett. Amikor a Helikon Kiadó igazgatójával először leültem beszélgetni a közös munkánkról, hamar világossá vált, hogy egy kötetbe nem fog beleférni a mondandóm. Akkor legyen trilógia, én pedig bátran – talán túl bátran is – elfogadtam a felkérést. A három könyv hat év termése, jóformán minden éjszaka írtam, kétévénként jelentek meg. Megpróbáltam elmesélni, hogyan úszik át a valóság a színházba, hogyan születik meg az előadás, hogyan kerül az életünk a szerepbe és fordítva.

– *Gondolom, megkönnyebbült, hogy együtt a három könyv. De aki egyszer is megizlelte az írást, nem tudja abbahagyni. Hogyan tovább?*

– A kiadó már felvetette a folytatás lehetőségét, rengeteg témám van még. Egyetértek önnel, tényleg nem tudnék megenni írás nélkül. Az olvasói, a szakmai visszajelzések is lelkesítőleg hatnak rám. Azonban bármilyen kritikánál fontosabbnak tartom, hogy a drámákról, szerepekről, alakításokról szóló elmélkedéseim eljussanak például a színművészeti tanítványaimhoz vagy a leghűségesebb színházbarátokhoz.

– *Saját pályájáról azt tartja, hogy volt eleje, közepe, vége. Lényegében a Huszti-trilógia is ezt a szakaszolást követi. Meglepődött, hogy nyolcszáz oldal lett?*

– Lehetett volna dupla ennyi is, de szigorú voltam önmagamhoz, legalább ugyanannyi oldalt kidobtam. Ebben a nagyívű vállalkozásban több különleges élményben részesültem. Az első kötetben mesélek arról, hogy anyukámmal milyen keveset beszélgettünk, holott nagyon sok időt töltöttünk együtt, egy csomó mindent nem kérdeztem meg tőle, amit utólag rettenetesen sajnállok.

Írás közben egyszer csak hallottam olyan mondatait, láttam olyan gesztusait, melyekről nem tudtam, hogy bennem maradtak. Ugyanígy visszajöttek pillanatok a próbákról, mintha csak most lennének ott. Ezt nagyszerű agykutató barátom azzal magyarázza, hogy ilyenkor valamilyen inger elindíthatja bennem az emlékezés folyamatát, megnyitok egy használaton kívüli fájlt az agykomputeremben.

– Amiket ír, azok bársonyba rejtett gyöngyök. Annyira érzéketesen fogalmaz, hogy a történeteinek szinte részesei vagyunk, miközben minden figurájában felsejlik az ember.

– Örülök, hogy ezt észrevette. Egész életemben színészként, rendezőként, tanárként, íróként mindenkiben az embert kerestem. Hamlet vagy Peer Gynt esetében ez kézenfekvő, viszont egy elvetemült figurában, mint amilyen Jágó, már nagyobb kihívás. Meg kellett fejtenünk a személyiségét, illetve cselekedetének indítékát, hogy mitől válik gonosszá. A választ az Othellóval való kapcsolatában találtuk meg.

Később életem fontos szakaszává vált az Édes fiaim című Arthur Miller-dráma is, amelyben egyebek mellett az apaságról, a bűnről, a szeretetről élhettem meg fájdalmas és gyönyörű pillanatokot. Az írás során azon a bizonyos „emberkeresésen” túl arra törekszem, hogy hiteles tudjak maradni, de ugyanezt tartom szem előtt a magánéletemben is.

Így kerek

Husztai Péter a Madách Színházban eltöltött negyven éve során több mint nyolcezer estén állt a világot jelentő deszkákon csaknem száz darabban. Ma már nem vállal szerepet, kereknek és befejezettnek tartja színészi pályáját. Az írás, a tanítás azonban megmarad.